

ACC. N:R M. 16791: 1-8.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ulla Larsson
Härad: Norra Åsbo Berättare: Gerda Borgerantz
Socken: Örkelljunga Berättarens yrke: Hustru till målarmästare
Uppteckningsår: 1967 Född år 1881 i Örkelljunga

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bröllop och bröllopseder. s. 1-8.

omms. fråge-
lista utarb. av
E. Jansson

5.
LUF 52

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16791: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kontakter. Man träffades förr på danstillställningar t.ex. i Mattarp och i Örkelljunga Skyttepark. I skytteparken fanns det också tombolor och skjutbanor att roa sig med. Man kunde även dansa i godtemplarhuset. Andramötesplatser var stormarknaderna i Ljungaskog i april och september (eller oktober) och torgdagarna i Örkelljunga. Det förekom dessutom, att man stannade vid gästgivargårdens gavel och samspråkade efter kyrkobesök. Damerna gick sedan hem, medan männen gick in och drack öl.

Det förekom ibland att skolkamrater gifte sig. Överhuvudtaget var det vanligt, att man tog sin man eller hustru från orten. Kommunikationerna var inte så bra förr, och dessutom behövdes barnen hemma på gården. Många gånger bestämde föräldrarna giftermålet. Så vet jag en karl, som gifte sig med sin kusin från Tranarp, fastän han inte var kär i henne. Hon hade pengar, så föräldrarna tvingade honom. Annars fanns det

ACC. N:R M. 16791:2.

2
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

inte så många här, som varrika.

Hemgiften spelade en stor roll förr. Bruden skulle sy och väva, medan mannen å sin sida skulle skaffa möbler. Hemgift i form av pengar eller en gård var rätt ovanligt.

Frieri. Vid frieriet skulle fästmannen fråga flickans föräldrar om lov. Det hände, atthan blev nekad, men då väntade han en tid, och så blev det oftast ändå, som han och flickan ville. Helst skulle de ha lika förmögenhet, om det skulle bli giftermål av. Om fästmannen hade råd, fick fästmön en klocka eller psalmbok vid frieriet.

Förlovning. Man växlade ringar i flickans hem någon högtidskväll. Det skedde i smyg, så familjen fick själv upptäcka det efteråt.

Lysning. Ofta tog man ut lysning en bit föremidsommar eller någon annan högtid. Att man tog ut lysning i ny, har jag inte hört talas om.

Däremot var det bra att sätta träd i ny, om man ville, att de skulle

ACC. N:R M. 16791:3.

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

blomma rikligt. Det var alltid bra att påbörja något i ny. Om man gick i kyrkan första lysningsdagen, så gick man till den egnakyrkan. Andra lysningsdagen samlades man i den blivande brudens hem. Man gav presenter då som nu.

Förspel till bröllopet. Man hade inga särskilda gillan före bröllopet om man undantar lysningskalaset.

Bröllop. Bröllopen var oftast på lördagar. Man vigde sig helst på sommaren. Kyrkbröllop varej såvanliga förr, trots att de ansågs finast. I prästgården hölls enklare bröllop. Arbetarna gifte sig t.ex. ofta där. Ibland hade de inte ens vittnen med sig, så prästfrun och prästens piga fick vara vittnen. De som hade det bättre ställt vigdes hemma. Självt hade jag mitt bröllop hemma. Mor hade beställt små pal-lar av en snickare och klätt byrån som ett altare. På byrån stod ljus. I hemmet hade man inga särskilda vittnen, utan det var alla som hörde

ACC. N:R M. 16791:4.

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

på. När jag gifte mig 1903, hade jag lång, svart klänning. Vita brudklänningar blev allmänna först för c:a 30 eller 40 år sedan. Ljusblå och skära klänningar förekom ibland. Bruden hade inte slöja och krona i prästgården, men i kyrkan hade hon myrtenkrona. Om man inte hade något myrträd själv, fanns det alltid någon granne, som man kunde få av. Slöjan hade ofta gått i arv. Bruden kläddes av någon god vän eller äldre syster i en kammare. Brudbuketten bestod ofta av konstgjorda blommor med tårtpapper kring. Jag har emellertid hört talas om en brud, som vigdes på pastorsexpeditionen med en pelargonia i kruka i famnen. Ringarna var vanligen av guld, men många köpte förgyllda, tills de hade råd att köpa guldringar. Lånade ringar förekom ej. De förgyllda sparringarna användes sedan i utearbete i synnerhet av männen.

Om bruden ej var med barn, kunde hon få en summa från Reiserska stiftelsen.

ACC. N:R M. 16791:5.

5
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Summan växlade efter rangskalan. Så fick en lantbrukardotter mer än en tjänsteflicka.

På hemvägen från kyrkan skulle vänner bjuda brudparet på vin och kakor, men det har jag själv aldrig varit med om, eftersom jag vigdes hemma. Ofta reste goda vänner eller syskonen en äreport utanför bröllopsgården. Det gjorde de bröllopsdagen. Fanns det grönt och blommor, så kläddes äreporten med det, men annars fick man nöja sig med pappersblommor och vimplar. Transparanger förekom också. De bestod av svarta lådor med initialer i rött och ljus innanför. Man flaggade, om man hade flaggstång. När jag själv gifte mig hade man i stället för äreport klätt verandan. Där visade vi oss, när vi blev framkallade. Det stod en på var sida om oss med ljus i handen. Ofta skrek man fram brudparet flera gånger. Bröllopskalaset hölls vanligen hemma. Fanns det inte plats, kunde det hända, att man hade det på gästgivargården.

ACC. N:R M. 16791:6,

6
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man inbjödsläkt och goda vänner. Ibland höll kalaset på ett par, tre dagar. Det var efter råd. På efterkalaset kom de, som ej kunnat komma på bröllopet. Bjudning i det nya hemmet förekom inte.

På kalaset hade man mestadels gående bord. Skulle det vara riktigt festligt, spelades en marsch, när man gick till bords. Prästen gick först och sedan släkten. Det hörde till, att man skulle bjuda flera gånger, innan de gick fram. Matlagningen sköttes av någon fru, som brukade laga maten på bröllop och begravningar. Fröknarna Lundius brukade servera. Först fick man ett stort smörgåsbord, Sedan kom en kött-rätt eller ibland bruna bönor. Fisk var ovanligt. Saftsoppa och risgrynsgröt fick man till efterrätt. På mitt bröllop fick vi också "tempelkaka". Den bakades av sockerkakssmet i runda former av olika format, så att kakan var större nedtill än upptill. Överst var kakan glaserad. I mitten fanns ett hål. I detta var en blomsterbukett omvi-

ACC. N:R M. 16791:7.

7
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

rad med tårtpapper nedstucken. Ibland fanns det kort med brudparets initialer i blombuketten. Gästerna brukade också ha förning med sig på bröllopet. Alla skulle ta av denna. Gjorde någon inte det, blev den som lämnat förningen mycket förnärmad. Orkade man inte äta upp allt, fick man ta det med sig hem i servetten. Det kunde hända, att någon god vän höll ett tal, men tal var ovanliga förr.

Om man hade plats, dansade man. Ett par pojkar brukade spela fiol. Ibland hade man dansen på logen, som sommartid kläddes med grönt. Man dansade vals, polka och kadrilj. Brudparet öppnade dansen, och sedan skulle alla herrar dansa med bruden, tills kronan gled av.

Brudparet skulle smyga sig ut, så att gästerna ej såg det. Antingen stannade de i brudens hem över natten, eller också begav de sig till den egna gården. Bröllopsresa hade man aldrig.

Brudsången bäddades av brudens mor eller någon god vän. Ibland förekom

ACC. N:R M. 16791:8.

8
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det, att man hittade på spektakel. Man släppte kanske in en tupp under sängen. På morgonen förde den oväsen och väckte brudparet. Man kunde också lägga något i sängen, som gav ljud ifrån sig.